

जागतिक व राष्ट्रीय ग्राहक हक्क दिनी “जिल्हा स्तरावर”
ग्राहक जनजागृती करण्याकरिता निधी उपलब्ध करून
देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक: राग्रादि २०२५/प्र.क्र.५१/ग्रासं-२
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय (विस्तार), मुंबई ४०००३२.
दिनांक : ०४ नोव्हेंबर, २०२५.

प्रस्तावना :-

ग्राहकांचे फसवणूकीपासून संरक्षण करण्याकरिता त्यांना ग्राहक हक्कांबाबत जागरूक करणे तसेच फसवणूक झाल्यास ग्राहक तक्रार निवारण यंत्रणेबाबत माहिती देण्याकरिता वेळोवेळी ग्राहक जनजागृतीचे उपक्रम राबविणे आवश्यक आहे. त्याकरिता १५ मार्च हा “जागतिक ग्राहक हक्क दिन” व २४ डिसेंबर हा “राष्ट्रीय ग्राहक दिन” साजरा केला जातो. यामध्ये ग्राहक संरक्षण अधिनियम, २०१९, वैध मापन शास्त्र अधिनियम, २००९, ग्राहक हक्क, ग्राहक तक्रार निवारण यंत्रणा इत्यादीबाबत ग्राहक जनजागृतीसाठी कार्यशाळा, शिबिरे, व्याख्याने, प्रशिक्षण यांचे आयोजन केले जाते. सदर ग्राहक दिनानिमित्त ग्रामीण भागात ग्राहक जनजागृतीकरिता विविध उपक्रम अधिक प्रभावीपणे राबविण्याकरिता उपाययोजना करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

ग्रामीण भागात ग्राहक जनजागृतीकरिता विविध उपक्रम अधिक प्रभावीपणे राबविण्याकरिता १५ मार्च “जागतिक ग्राहक हक्क दिनानिमित्त” जिल्हास्तरावर ग्राहक जनजागृती करण्याकरिता रु.३६ लक्ष व २४ डिसेंबर “राष्ट्रीय ग्राहक दिनानिमित्त” जिल्हास्तरावर ग्राहक जनजागृती करण्याकरिता रु. ३६ लक्ष असे एकूण प्रत्येक आर्थिक वर्षामध्ये रु. ७२ लक्ष इतका निधी जिल्हास्तरावर वितरीत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. सदर जनजागृती कार्यक्रम, त्या त्या वित्तीय वर्षातील निधी उपलब्धतेनुसार राबविण्यात यावा.

सदर निधी वितरण खालील तक्त्यात नमुद केल्याप्रमाणे:-

	१५ मार्च “जागतिक ग्राहक हक्क दिन”	२४ डिसेंबर “राष्ट्रीय ग्राहक दिन”	प्रती वर्षी होणारा खर्च
३४ जिल्ह्यांकरिता रु.१ लक्ष प्रती जिल्हा या प्रमाणे जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांस	रु.३४ लक्ष	रु.३४ लक्ष	रु.६८ लक्ष
मुंबई शहर व मुंबई उपनगर करिता रु.२ लक्ष नियंत्रक, शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा, मुंबई यांस	रु.२ लक्ष	रु.२ लक्ष	रु.४ लक्ष
एकूण	रु.३६ लक्ष	रु.३६ लक्ष	रु. ७२ लक्ष

२. १५ मार्च व २४ डिसेंबर हे दिन खालीलप्रमाणे साजरे करण्यात यावे.

- १) प्रत्येक तहसील स्तरावर कार्यक्रम आयोजित करावे.
- २) ग्राहक दिन साजरे करताना ग्राहक चळवळीशी संबंधित व्यक्ती व संस्थांना निमंत्रित करावे.
- ३) वैधमापन शास्त्र यंत्रणेस कार्यक्रमांच्या आयोजनांमध्ये सहभागी करून घ्यावे.
- ४) शासनाच्या कार्यालयातील बंधिस्त सभागृहामध्ये ग्राहक दिन साजरे न करता, व्यापक ग्राहक जनजागृती चे उद्दिष्टे साध्य होईल, अशाप्रकारे निरनिराळ्या सार्वजनिक ठिकाणी कार्यक्रमांचे आयोजन करावे.
- ५) ग्राहक जनजागृतीबाबत संदेश देण्यासाठी स्वयंसेवी संस्थांच्यामार्फत नुक्कड नाटक, पथनाटय, व्याख्याने इत्यादींचे आयोजन करावे.
- ६) १५ मार्च व २४ डिसेंबर हे दोन्ही ग्राहक दिन साजरे केल्यानंतर, सदर कार्यक्रमाचा अनुपालन अहवाल व उपयोगिता प्रमाणपत्र न चुकता शासनास सादर करावे.

३. उपरोक्त नमुद, ग्राहक कल्याण व ग्राहक जनजागृतीवर होणारा खर्च मागणी क्र.एम-२, मुख्य लेखाशीर्ष २४०८-अन्न साठवण व वखार साठवण, ०१ अन्न, १०१-प्रापण व पुरवठा, (०४) ग्राहक संरक्षण अधिनियम, १९८६ अन्वये राज्य परीषद, राज्य आयोग आणि जिल्हा मंच स्थापन करणे (०४) (०४) स्वयंसेवी ग्राहक संघटनांना वित्तीय सहाय्य (अनिवार्य) (२४०८ ०२८९) ३३-अर्थसहाय्य या लेखाशिर्षांतर्गत करण्यात यावा. सदर खर्च त्या-त्या वित्तीय वर्षात मंजूर होणाऱ्या संभाव्य अनुदानातून भागविण्यात यावा. सदर खर्च त्या-त्या वित्तीय वर्षात मंजूर होणाऱ्या संभाव्य अनुदानातून भागविण्यात यावा.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्र. २०२५११०४१८१५५०२४०६ असा आहे. सदर शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(गजानन रा. देशमुख)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.मंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. मा.राज्यमंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा. अ. मु. स. यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
४. नियंत्रक, शिधावाटप व संचालक, नागरी पुरवठा, मुंबई.
५. नियंत्रक, वैधमापन शास्त्र, मुंबई.
६. सर्व सह सचिव/ उप सचिव/ अवर सचिव/ कक्ष अधिकारी , अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
७. वित्तीय सल्लागार व उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मुंबई.

८. सर्व उप आयुक्त (पुरवठा).
९. सर्व जिल्हा पुरवठा अधिकारी.
१०. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)/ लेखापरिक्षा, महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/ नागपुर.
११. संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई.
१२. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
१३. निवासी लेखा अधिकारी, मुंबई.
१४. निवडनस्ती, ग्रा.सं.-२